

Jordbruksøkonomien på Vestlandet i 2019 – utvikling og driftsresultat

Hovudtendens

- Jordbruksinntekta til vestlandsbonden gjekk ned i 2019
- Nedgang for mjølk, liten auke for sau
- Best økonomi i frukt- og bærproduksjon trass i nedgang

Vestlandsbonden oppnådde ei jordbruksinntekt, målt som løn til alt arbeid og rente på eigenkapital per årsverk, på kr 276 300 i 2019. Det er ein nedgang på kr 23 400 frå året før. I gjennomsnitt for landet auka jordbruksinntekta med kr 12 700 kr og vart på kr 300 200 per årsverk. Jordbruksarealet for vestlandsbruka var i middel 307 dekar, 1 dekar meir enn i 2018.

Auken i jordbruksinntekta for landet heng saman med tørken i 2018 og svært svakt resultat i store delar av Sør-Noreg. For bøndene på Vestlandet vart konsekvensane av tørken mindre, og om lag uendra resultat i 2018. I 2019 vart det ein nedgang, særleg galdt det for mjølkeproduksjon og frukt- og bær.

Det var nedgang i jordbruksinntekta for dei fleste arealgruppene. Dei minste bruka hadde nedgang frå 2019. Blant desse finn vi bruka med frukt- og bærproduksjon som hadde eit svært godt år i 2018. Bruka med jordbruksareal mellom 100 og 300 dekar fekk ein liten auke i jordbruksinntekta samanlikna med året før, medan dei største bruka hadde nedgang.

Mjølkeproduksjon er viktig for landbruket på Vestlandet, og det er flest bruk i denne gruppa. Mjølkeprodusentane hadde ein nedgang i jordbruksinntekta si med 10,7 prosent frå 2018 til 2019, og fekk i gjennomsnitt kr 285 200 per årsverk i jordbruksinntekt. Omsett mjølk gjekk ned med 1 900 liter, medan mjølkeprisen gjekk ned 10 øre per liter. Nedgang i kvote forklarar noko av nedgangen. Omsett kjøt minka 3,7 prosent. Dessutan gjekk prisen på kukjøt ned med kr 2,68 per kg og for anna storfekjøt med kr 3,11 per kg. I alt gjekk samla husdyrinntekter ned med 3,3 prosent. I 2019 leverte produsentane i denne gruppa 93 prosent av mjølkeknoten, ein auke på 3 prosentpoeng.

Arbeidsforbruket auka med 2 prosent, noko som også svekka resultatet. Det var stor investeringsvilje blant mjølkeproduksjonsbruka på Vestlandet i 2018, i gjennomsnitt var nettoinvesteringa kr 219 500, ein auke på kr 29 500 frå eit høgt nivå året før. Det vart investert mest i bygningar og kvote. Samla gjeld auka med 5 prosent og var i gjennomsnitt 3,9 mill. kr. Rentekostnaden auka med 10 prosent frå 2018 til 2019. Dei variable og faste kostandene auka med høvesvis 3 og 6 prosent. Det var stor auke kostnader til innandørsmekanisering og leigekostnader til kvote og maskiner.

Produksjonsomfanget på mjølkeproduksjonsbruka var på 28,4 årskyr, om lag som i 2018. Bruka omsette i gjennomsnitt 212 000 liter mjølk og 6 900 kg storfekjøt (inkl. kukjøt). Gjennomsnittleg jordbruksareal var 399 dekar, ein auke på 7 dekar. Arbeidsinnsatsen var litt over 2,1 årsverk à 1 845 timar.

Bruka med kombinert mjølkeproduksjon og sauehald oppnådde i 2019 ei jordbruksinntekt per årsverk som var kr 295 600, ein auke på 3 prosent frå 2018. Omsett mjølk gjekk ned med 4 700 liter. Kjøtproduksjon på storfe gjekk ned med 13 prosent til 4 000 kg. Også omsett sau- og lammekjøt gjekk ned samanlikna med fjoråret, til saman 16 prosent til 2 300 kg. Mjølkeprisen gjekk ned med 8 øre og vart kr 5,33 per liter. Prisane for storfekjøt gjekk ned med 3 prosent medan prisen på lammekjøt auka med 3 prosent. Inntektene frå husdyrhaldet gjekk ned med 9 prosent medan inntekter frå planteproduksjon auka, mest på grunn av auka grovfôravlingar. Samla produksjonsinntekter inklusive tilskot gjekk ned med 5 prosent frå 2018. Dei variable kostnadene fall med 14 prosent, det meste på fôrmiddel. Årsaka

**Utfyllande informasjon til pressemelding 8.12.2020:
Jordbruket på Vestlandet i 2019**

var mindre husdyrproduksjon og høgare grovfôravlingar. Dei faste kostnadene fall med knapt 2 prosent Driftsoverskotet auka med kr 7 900.

Bruka med kombinert mjølkeproduksjon og sauehald hadde høge investeringar i 2019 med ei nettoinvestering på kr 621 800. Det vart investert mest i bygning. Samla gjeld var på 2,7 mill. kr, ein auke på 28 prosent frå året før.

Gjennomsnittleg jordbruksareal var 378 dekar. Bruka hadde 16 årskyr, ei årsku mindre enn i 2018, og 82 vinterfôra sauer, 14 færre enn i 2018. Arbeidsinnsatsen gjekk ned med 144 timar og var på 2.1 årsverk à 1845 timar per bruk. Lågare arbeidsforbruk bidrog til å betra resultatet i 2019.

Bruka med kombinert mjølkeproduksjon og svinehald har hatt nedgang i jordbruksinntekta over nokre år, men fekk ein liten auke i 2019 frå eit lågt nivå. Auken per årsverk var på kr 15 900 eller 9 prosent. Svinekjøtproduksjonen auka med 6 prosent til 25,7 tonn medan mengde storfekjøtt gjekk ned med 8 prosent til 3,3 tonn Talet på selde smågrisar gjekk ned med 13 prosent. Omsett mjølk auka med 12 prosent til 164 300 liter.

Prisen på mjølk minka med 7 øre per liter, medan prisen på anna storfekjøtt gjekk ned med kr 5 per kg og kr 1,50 for kukjøtt. Prisen på svinekjøtt gjekk ned med kr 0,69 per kg og smågrisprisen minka med kr 47. Totalt auka inntektene frå husdyrprodukt med 3 prosent på desse bruka. Tilskot og andre inntekter auka med 8 prosent, slik at produksjonsinntektene i alt gjekk opp med 5 prosent frå 2018. Det var lite endring i kostnader frå året før.

Det var låg nettoinvestering i denne gruppa i 2019 med kr 38 000 per bruk. Gjelda vart redusert med 7 prosent. Arbeidsinnsatsen auka med 7,5 prosent til 1,9 årsverk. Bruka hadde eit produksjonsomfang på 257 dekar, 21,6 årskyr, 13 purker, 633 smågriser for sal og 25 700 kg kjøtt frå slaktegris. Det er berre sju bruk i denne gruppa, og endringar på enkeltbruk kan ha store utslag på resultatata.

Sauebruka på Vestlandet fekk ein auke i jordbruksinntekta i 2019. I gjennomsnitt vart jordbruksinntekta på kr 138 700 per årsverk, ein auke på 5 prosent frå 2018. Tal vinterfôra sauer minka med 3, medan omsett kjøtt gjekk opp med 2 prosent. I gjennomsnitt gjekk prisen på lammekjøtt opp med kr 1,91 per kg og prisen på sauekjøtt gjekk ned med kr 2,62. Husdyrinntektene auka med 7 prosent medan samla tilskot auka med 5 prosent. Totalt gjekk produksjonsinntektene opp 8 prosent. Variable kostnader var uendra, medan faste kostnader auka med 10 prosent. Arbeidsforbruket var uendra på 1,3 årsverk. Sjølv om gjelda auka med 13 prosent og renteutgiftene med 29 prosent, auka vederlaget med kr 7 200 per årsverk.

I 2019 omfatta driftsforma 29 bruk med i gjennomsnitt 142 vinterfôra sauer og 235 dekar jordbruksareal. Desse bruka har hatt relativt låge nettoinvesteringar gjennom fleire år. Denne trenden vart endra i 2019 då nettoinvesteringa auka frå kr 38 300 i 2018 til kr 204 300 per bruk.

Produksjon av storfekjøtt, enten med ammekyr eller på innkjøpte kalvar, oppnådde ei jordbruksinntekt per årsverk på kr 76 300 i 2019, om lag uendra frå eit svært lågt nivå i 2018. Det har vore store endringar i jordbruksinntekta frå år til år for desse bruka. Det vert stadig fleire bruk med denne driftsforma, men det er likevel få bruk i gruppa, og nye bruk eller endringar på enkeltbruk, kan gje store utslag for gruppa.

Det vart produsert 12 200 kg storfekjøtt på desse bruka i 2019, 900 kg meir enn i 2018. Prisen på storfekjøtt gjekk ned kr 1,70 per kg, og totalt gjekk inntektene frå husdyrhaldet ned med 2 prosent. Det vart selt fleire livdyr frå desse bruka samanlikna med tidlegare år. Tilskota auka med 6 prosent, og totalt auka produksjonsinntektene med 6 prosent. Det var lite endring i faste og variable kostnader frå året før. Arbeidsforbruket auka med 84 timar til 1,2 årsverk. Høgt investeringsnivå på kr 317 500 per bruk svekka det økonomiske resultatet grunna auka avskrivning og renter. Gjelda auka med 34 prosent og renteutgiftene med 22 prosent samanlikna med 2018. God kostnadskontroll styrka resultatet for 2019, men auka arbeidsinnsats og høge investeringar medførte at resultatet vart om lag uendra frå 2018.

Det var 13 bruk i gruppa i 2019. I gjennomsnitt hadde dei 304 dekar jordbruksareal, 18 ammekyr, 21 kviger og 32 slakta oksar. Bruka med kjøtproduksjon på storfe hadde den lågaste jordbruksinntekta blant dei presenterte driftsformene på Vestlandet i 2019.

Frukt- og bærproduksjon er den driftsforma som har hatt størst variasjon i jordbruksinntekta mellom år. 2019 vart eit godt frukt- og bærår sjølv om jordbruksinntekta vart lågare enn i toppåret 2018. Jordbruksinntekta gjekk ned med 17 prosent frå 2018 til 2019, og vart kr 383 500 per årsverk. Frukt- og bærproduksjon vart dermed den driftsforma som oppnådde høgast jordbruksinntekt på Vestlandet også dette året. Det var god avling av eple og plommer, men mindre pære og morellar. På grunn av mykje varer i marknaden i periodar, vart prisane lågare enn året før, særleg galdt dette for plommer. Mykje plommer vart kasta på grunn av manglande marknad. Produksjonsinntektene auka med 5 prosent. Det var stor kostnadsauke på desse bruka. Dei variable kostnadene auka med 21 prosent og dei faste med 31 prosent. Det var særleg kostnader til leigd arbeid som auka mest. Arbeidsforbruket auka med 23 prosent, og bidrog sterkt til fallet i årsverksinntekta saman med kostnadsauken. Arbeidsinnsatsen var på 2,2 årsverk per bruk. Det er 19 produsentar i denne gruppa, og i gjennomsnitt hadde dei eit frukt- og bærareal på 50 dekar.

Nettoinvesteringane på vestlandsbruka låg høgare enn landsgjennomsnittet i 2019. I gjennomsnitt investerte vestlandsbøndene for kr 215 000, medan nettoinvesteringane for landet var på kr 113 800. Nettoinvesteringane på Vestlandet auka med kr 55 400 frå året før. Samla gjeld auka med 9 prosent for vestlandsbonden, og var på 3,3 mill. kr i middel per bruk. Rentekostnadene auka med 16 prosent.

Driftsgranskingane viser at driftsoverskotet frå jordbruket på Vestlandet utgjorde 39 prosent av dei samla inntektene til familien i 2019, 4 prosentpoeng lågare enn i 2018. Lønsinntekt utgjorde 44 prosent. Skogbruk og tilleggsnæring med utgangspunkt i ressursane på bruket utgjorde høvesvis 1 prosent og 7 prosent. Resten av dei samla inntektene er anna næring, pensjonar, sjukeløn og kapitalinntekter.

Maksimalt jordbruksfrådrag var kr 166 400 i 2019. Dette har vore uendra dei siste åra. Tek ein omsyn til inntektsverknad av jordbruksfrådraget, vert den skattekorrigerte jordbruksinntekta i 2019 kr 304 800 i gjennomsnitt per årsverk for bruka frå Vestlandet. I alt utgjør inntektsverknaden av jordbruksfrådraget kr 28 500 per årsverk, det same som året før. Det er ikkje teke omsyn til inntektsverknaden av jordbruksfrådraget i dei andre resultatmåla som er presenterte frå driftsgranskingane.

Jordbruksinntekt er definert som løn til alt arbeid og rente på eigenkapitalen per årsverk, og varierer mellom ulike produksjonar og storleik på bruka.

Skattefordel for bønder er skattelette i form av eit ekstra jordbruksfrådrag i allmenn inntekt. Det blir rekna ein inntektsverknad av skatteletten tilsvarende den inntekta ein må ha for å oppnå same kjøpekraft som skatteletten genererer.

Driftsgranskingane i jordbruket var for 2019 basert på eit tilfeldig og representativt utval av 930 bruk over heile landet. I alt omfattar granskinga 188 bruk frå Vestlandet; 61 i Hordaland, 67 i Sogn og Fjordane og 60 i Møre og Romsdal. Alle dei presenterte resultatane er middeltal frå grupper av bruk. Det er stor spreiding i materialet, noko som ikkje kjem fram her. Middeltala for dei 188 bruka gjev likevel ein god peikepinn på korleis den økonomiske utviklinga for jordbruket på Vestlandet har vore.

For fleire opplysningar, kontakt NIBIO Bergen ved:

Seniorrådgjevar Torbjørn Haukås, 476 58552,

eller rådgjevar Marius Berger, 941 49336

E-post: bergen@nibio.no

Internett: www.nibio.no

**Utfyllende informasjon til pressemelding 8.12.2020:
Jordbruket på Vestlandet i 2019**

Samla oversikt for 2019

	Tal bruk	Gj.areal dekar	Driftsoverskot per bruk		Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk		Skattekorrigert vederlag per årsverk	
	2019		2018	2019	2018	2019	2018	2019
Vestlandet, alle	188	308	458 800	427 700	299 600	276 300	328 100	304 800
Bruk < 50 dekar	11	31	384 700	350 000	423 300	323 400	466 200	353 600
« 50 - 100 dekar	15	72	497 600	429 400	394 200	332 200	417 200	352 100
« 100-200 dekar	35	154	300 200	299 200	250 100	260 500	284 900	300 500
« 200-300 dekar	46	240	335 100	355 900	244 200	246 100	271 600	272 300
« 300-500 dekar	52	369	484 600	464 600	293 000	275 600	322 400	305 100
> 500 daa	29	628	830 700	658 100	349 900	279 300	374 500	304 100
Mjølkproduksjon	82	399	569 100	510 200	320 000	285 300	348 300	316 800
Mjølk/sauehald	16	378	511 700	519 500	284 800	295 700	311 300	321 500
Mjølk/svinehald	7	257	249 400	342 000	184 900	200 900	208 000	226 100
Kjøttproduksjon, storfe	13	304	53 300	75 400	75 700	76 500	102 000	98 800
Sauehald	29	235	138 300	153 500	131 600	138 700	149 800	168 100
Frukt og bær	19	57	639 400	551 700	462 200	383 600	493 400	408 600
Mjølk Hordaland	19	367	484 700	467 100	306 200	281 900	338 100	328 200
Mjølk Sogn og Fjordane	23	318	541 000	405 700	306 000	227 600	336 100	258 400
Mjølk Møre og Romsdal	40	459	621 700	590 800	330 400	317 300	357 000	342 900

Alle beløpa i tabellen er oppgjevne i nominelle kroner.

Jordbruksinntekt per årsverk er definert som løn til alt arbeid og til rente på egenkapitalen

Jordbruksinntekt per årsverk à 1845 timar for Vestlandet og landet i perioden 2010–2019

